

5.1 Yttre samband

Planområdets nordligaste del utgör en kil som i väster gränsar till Grödingebanan och bostadsområdet Tullinge skog och i öster till Flemingsbergsskogen. Längre norrut utmed Västerhaningevägen ansluter Botkyrka Hantverksby som i sin tur ligger intill Björnkulla inom Flemingsberg.

Mot norr har planområdet, via Västerhaningevägen, förbindelse med väg 226 och norr därom Alfred Nobels allé inom Botkyrka och Huddinge. I anslutning till denna ligger Novums forskningspark, Huddinge sjukhus med Karolinska Institutet samt Södertörns högskola. Inom detta område pågår och planeras för en omfattande expansion av såväl dessa som tillkommande verksamheter.

I Vägverkets förstudie av Väg 226 redovisas för Förbifart Tullinge en vägkorridor i en båge runt södra Tullinge och Hamra grustag. Med denna nya väg skapas en förbindelse till Riksten av hög klass som väsentligt förbättrar Rikstens kontakt med Flemingsberg och Stockholm. Detsamma gäller för förbindelserna mot väster med Tumba och kommuncentrum. Vägdragningen innebär dessutom att centrala Tullinge avlastas från miljöstörningar och trafiksäkerhetsproblem förknippade med vägens nuvarande läge.

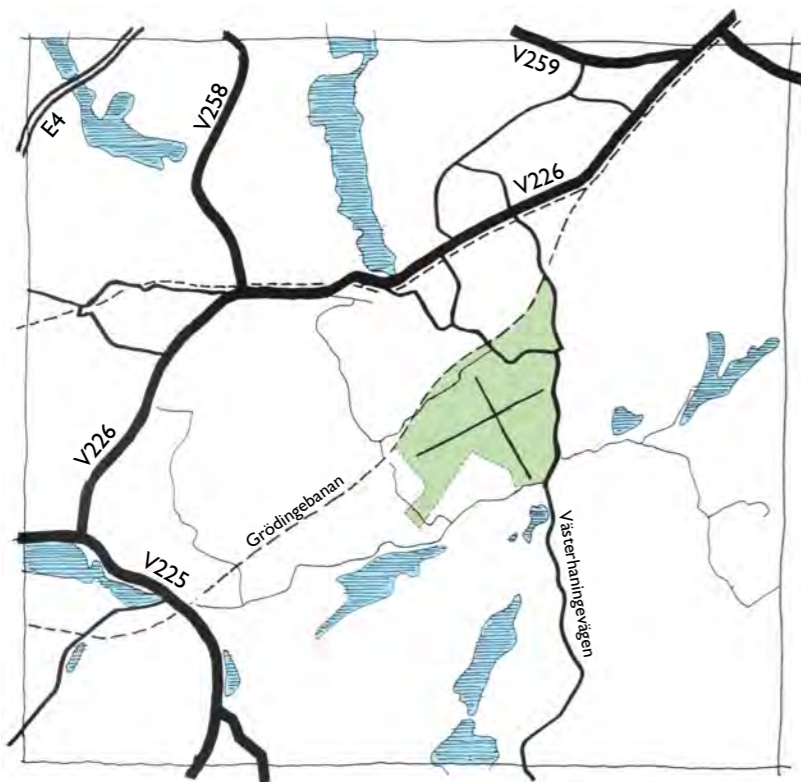

fig. 5-1-1 Nuvarande vägnät i regionen

Anslutning till den nya förbifarten föreslås dels via Västerhaningevägen i delvis ny sträckning, dels via en tillfart i väster, söder om Grödingebanan.

Flottiljvägen ger med sitt nuvarande läge en god anslutning till närbelägna bostadsområden samt Tullinge centrum och station. Denna väg får i framtiden ökad betydelse för de lokala sambanden till Riksten och den befintliga bebyggelsen i Tullinge. Det är samtidigt angeläget att trafiken på denna väg förblir av lokal karaktär varför Flottiljvägen ej föreslås få någon direkt anslutning till Förbifart Tullinge.

Trafiken till och från Riksten beräknas i framtiden när området är fullt utbyggt fördela sig enligt följande:

- via infarten i nordöst	60%
- via infarten i väst	30%
- via Flottiljvägen	10%

Innan Förbifart Tullinge har färdigställts och då ca en tredjedel av bostäderna i Riksten byggts antas ca. 80% av trafiken till och från Riksten använda Västerhaningevägen och 20% Flottiljvägen. Detta förutsätter vissa åtgärder i det befintliga gatusystemet för att styra trafiken på önskat sätt.

fig. 5-1-2 Framtidens vägnät i regionen med Förbifart Tullinge.

5.2 Natur och landskap

fig. 5-2-1 Dalgång i Riksten

Rikstens första stora tillgång som framtida bostads- och arbetsområde är dess landskapskvaliteter med sin karakteristiska topografi och vegetation som utgör ett samspel mellan stora öppna ytor och skogsbevuxna höjder. Området är ett typiskt exempel på Södertörns sprickdalslandskap, dock med osedvanligt raka och långa sprickdalar. Sammantaget skapar detta en mängd goda bostadslägen i såväl lägre som högre liggande partier med gynnsamma solförhållanden och utblickar mot öppna landskap och fri himmel.

Rikstens andra stora tillgång är dess närhet till orörda naturområden och befintliga friluftsanläggningar samt de möjligheter planområdet erbjuder för att komplettera dessa.

Tre landskapstyper dominerar inom Riksten.

- högt belägna kuperade områden med huvudsakligen barrskog och torr mager jord.
- ett system av låga, vida och öppna dalar med gräs- och åkermark på fuktig lerjord.
- Bysjön och dess stränder sydost om området

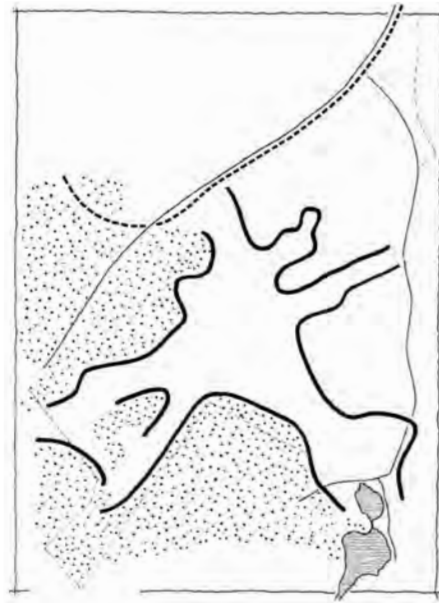

fig. 5-2-2 Landskapstyper

Dalarna, med sina nuvarande landningsbanor, formar ett stort kors orienterat i nordväst-sydöst respektive nordost-sydväst. Ett sekundärt, diagonalt korsande, dalstråk går mellan flottiljområdet i norr rakt mot söder.

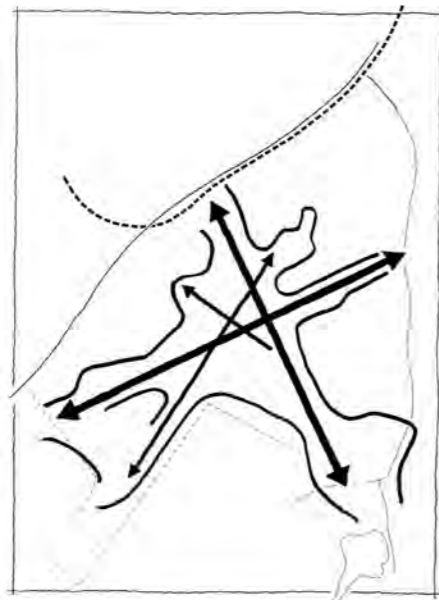

fig. 5-2-3 Riktningar i landskapet

Dalarna är till form och utsträckning klart definierade av omgivande branta, skogsklädda sluttningar. Bergshöjder samt befintliga högre byggnader skapar en karaktäristisk silhuett.

fig. 5-2-4 Karaktäristisk silhuett

Mot söder och sydväst ansluter planområdet direkt till vidsträckta naturområden kring Lida och sjön Getaren

fig. 5-2-5 Anslutning till naturområden

5.3 Dagvatten

Områdets topografi och markförhållanden skapar goda förutsättningar för att kunna ta hand om dagvattnet inom programområdet.

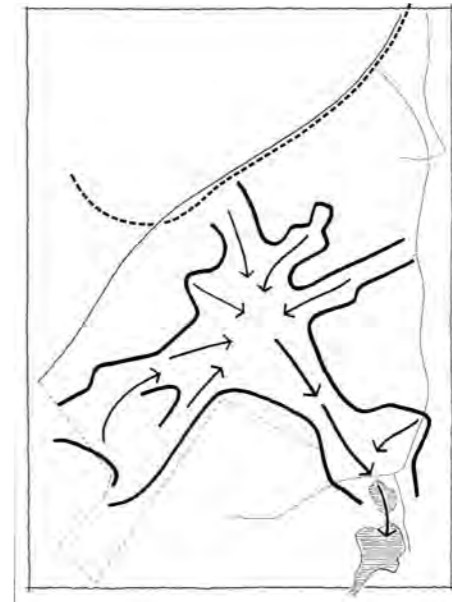

fig. 5-3-1 Dagvattenavrinning

6.1 Planens struktur och innehåll

Områdets befintliga landskapskvaliteter erbjuder flera möjligheter för gestaltningen av och samspel mellan bebyggelse och landskap.

- kontakt med befintliga bebyggda områden
- utnyttjande av befintlig infrastruktur
- förutsättningar för bebyggelse i soliga lägen med utblick mot öppna landskap
- kontakt med befintliga natur- och friluftsområden

Genom att endast utnyttja de norra och östra delarna av området för bebyggelse kan merparten av det öppna landskapet lämnas fritt som en fysisk och visuell tillgång för bebyggelsen. Karakteristiska inslag i landskapet kan utnyttjas för att ge form åt och begränsa de bebyggda områdena. I nordväst kan det krökta skogsbrynet forma ett stort ovalt format parkrum.

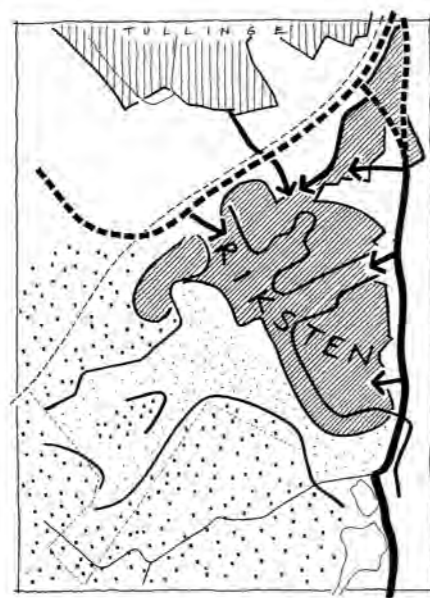

fig. 6-1-1 Lokalisering av den nya bostadsbebyggelsen

De västra och södra delarna kommer därigenom att utgöra ett friområde och en utvidgning av befintliga naturområden i anslutning till Lida. Stora partier inom detta områdes centrala delar kan formas som öppna parkrum, dels gräsbevuxna, dels som öppna vattenytor

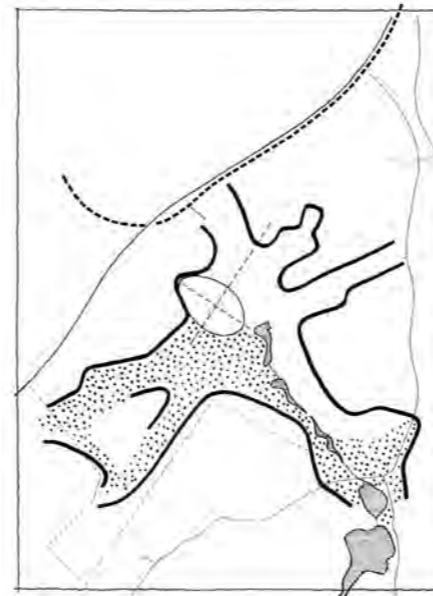

fig. 6-1-2 Ovalt parkrum (ängen) och vatten-system

Genom att bevara befintliga landmärken i form av höjder och byggnader och öppna utblickar från högt liggande bebyggelseområden kan orientering och fri sikt skapas.

fig. 6-1-3 Visuella relationer

Som ett resultat av denna planering kan skapas en planstruktur med ett flertal öppningar och med en bred kontaktyta mot landskapet som ger ett stort antal attraktiva bostadslägen.

fig. 6-1-4 Sikt över dalgångarna

Inom de olika bebyggelseområdena kan stora ursprungar av värdefull naturmark skapa ytterligare bostadslägen med direkt naturkontakt.

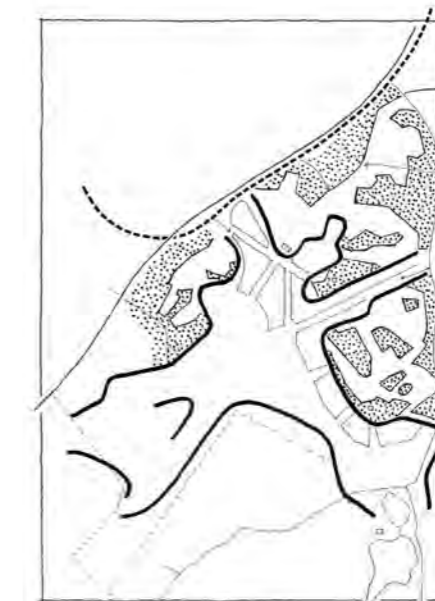

fig. 6-1-5 Ursprungar av värdefull naturmark

Vegetationen, sluttningarna och branterna kring de öppna dalarna, vilka ger området dess nuvarande karaktär, kan bevaras och förstärkas genom en omsorgsfull lokalisering och placering av bebyggelsen.

fig. 6-1-6 Rumsbildande topografi

Området ger goda förutsättningar för lokalt omhändertagande av dagvatten. Det mesta av det regnvatten som faller på tak, hårdgjorda ytor samt mark med dålig infiltrationsförmåga, kan ledas till ett våtmarkssystem med anlagda dammar i områdets centrala del, via rännor, diken och bäckar. På sin väg till det befintliga sjö- och åsystemet söder om programområdet kan dagvattnet renas naturligt. Där så krävs av topografiska eller geotekniska skäl samt av hänsyn till befintlig vattentäkt, måste detta system kompletteras med dagvattenledningar i gata och mark.

6.2 Vägnät

Inom de lägre liggande, plana delarna där bostadsbebyggelsen kan samlas i kvarter, skall trafikförsörjningen i huvudsak ordnas via system av gator och parkvägar orienterade efter dalarnas riktningar.

I de mer kuperade delarna skall vägarna följa den naturliga topografin. Därmed kan sammanhängande grönparter sparas ur, dels i delar med särskilt värdefull vegetation, dels i partier där en utbyggnad skulle innebära för kraftiga ingrepp i områdets topografi.

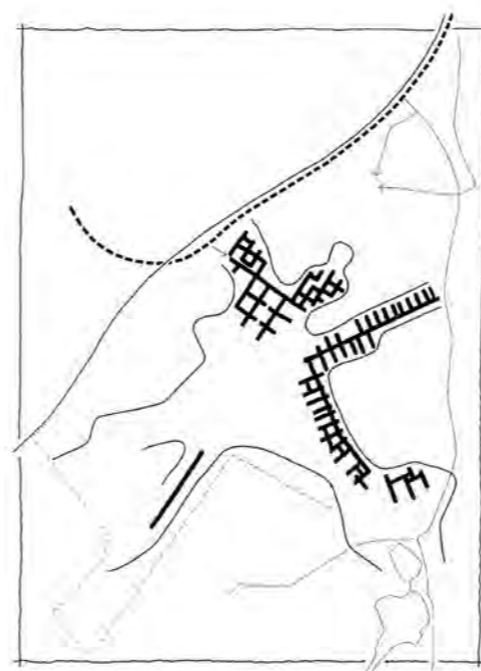

fig. 6-2-1 Schematiskt vägnät, anpassat till sprickdalarna

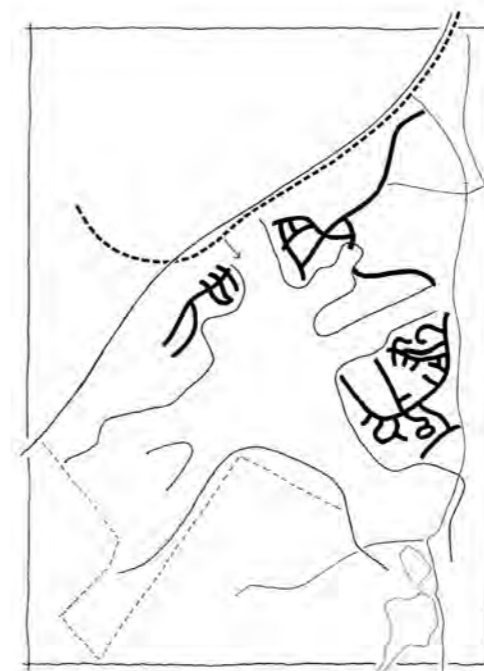

fig. 6-2-2 Vägnät anpassat till topografin

6.3 Bebyggelse

Den föreslagna bebyggelsen skall utgöras av olika typer av marknära bostäder. En väl avvägd blandning av låga flerbostadshus, radhus samt olika typer av grupphus och friliggande hus skapar möjligheter för att anpassa bebyggelsen till skilda förutsättningar vad avser topografi, natur, utblickar mm.

Den inledda omvandlingen av den befintliga bebyggelsen inom flottiljområdet skall fullföljas och ny kompletterande bebyggelse uppförs inom och i direkt anslutning till detta kärnområde, huvudsakligen i form av tätare radhus i kombination med lägenheter i låghus.

De mindre centrala delarna av Riksten skall i första hand planeras för olika typer av radhus samt kopplade och friliggande småhus.

Inom och i anslutning till flottiljområdet utmed Grödingebanan skall planeras för olika typer av arbetsplatser.

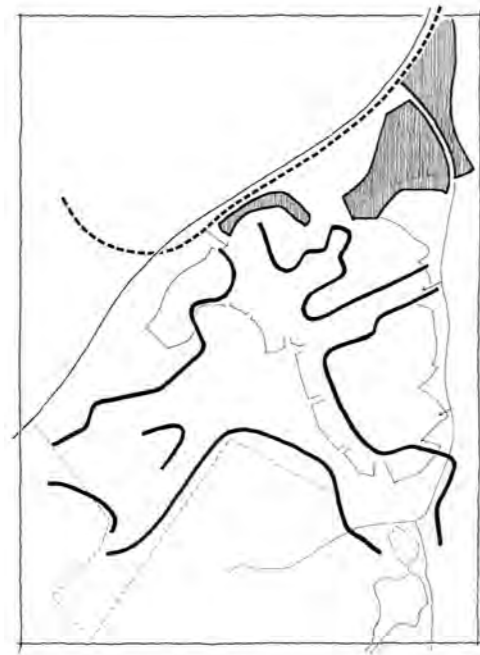

fig. 6-3-1 Lokalisering av arbetsområdena

En del av de mindre centralt placerade områdena kan därtill planeras med villkor som medger etablerande av mindre, icke miljöstörande arbetsplatser i direkt anslutning till bostaden.

6.4 Friluftsstaden och Företagsparken

Bostadsbebyggelsen i Riksten, både på områdets höjdparter och i dess dalgångar, orienteras mot öppna naturpartier. En stor del av bostäderna ligger i direkt anslutning till olika typer av parkrum som kan länkas samman med stigar i gröna stråk. Denna naturkontakt utgör ett bärande motiv i programmet och medger nära kontakt mellan bostäder och naturstigar för promenader, motionslöpning och skidåkning. Stigar och gröna stråk skall utgöra ett sammanhängande system ”överlagrat” den övriga planstrukturen och förbundet med omgivande naturområden. De stora öppna grönytorerna i områdets centrala del liksom systemet av dammar ger med sina omgivande stränder och våtmarker attraktiva friområden samt förutsättningar för ett rikt djur- och växtliv.

I Brantbrink och Lida, i Rikstens omedelbara närhet, finns idag befintliga anläggningar för idrott, motion och friluftsliv. Här passerar också Sörmlandsleden. Till detta kommer en ny 18-håls golfbana öster om Rikstens Gård. De stora friområden som lämnas obebyggda inom Riksten utgör tillgångar som kan nyttjas för ytterligare verksamheter. I direkt anslutning till Riksten finns därtill stora obebyggda natur- och rekreationsområden.

Den viktigaste infarten till Riksten kommer att förläggas i företagsparken i områdets norra del som därigenom kommer att bli entré till och upplevas som en del av Riksten. Detta delområde skall därför också präglas av stor hänsyn till befintlig natur och topografi.

Genom dessa kvalitéer, och som en markering av det framtida Rikstens profil har det planerade bostads- och arbetsområdet getts epiteterna friluftstad respektive företagspark. Ett öppet område där alla dessa anläggningar och naturresurser utgör tillgångar, inte bara för boende och verksamma inom Riksten, utan även för kommunen och regionen i sin helhet.

fig. 6-4-1 Referensbild, naturmark och bostadsbebyggelse

Program för Riksten

7.1 Delområden

Planområdet har översiktligt indelats i följande delområden:

A. Centrala Riksten

Nuvarande Flottiljområdet samt anslutande bebyggelse i norr mot Grödingebanan, mot väst till kanten av Norra dalgången och mot sydost fram till Östra höjderna.

B. Norra Dalgången

Området kring nuvarande norra landningsbanan inklusive Norra Esplanaden ner mot Ängen samt området utmed den del av esplanaden som leder ner till centrum.

C. Centrum

Området närmast torget där Norra och Östra Esplanaderna möts inkluderande skola, butiker och service.

D. Östra dalgången

Kvarteren utmed Östra Esplanaden mellan Västerhaningevägen och Centrum.

E. Södra dalgången

Kvarteren mellan de nya dammarna och de skogsbevuxna höjderna i söder.

F. Södra höjden

Bebyggelsekvarteren samt park- och naturmarken mellan Södra och Östra dalgången och Västerhaningevägen.

G. Östra höjden

Naturområdet på höjderna mellan Östra dalgången och Centrala Riksten.

H. Västra höjden

Bostadsbebyggelsen på höjden mellan Grödingebanan och Norra dalgången.

J. Rikstens Företagspark

Arbetsområdet norr om bostadsbebyggelsen.

K. Rikstens Friluftsområde

Hela friområdet väster och söder om bostadsbebyggelsen.

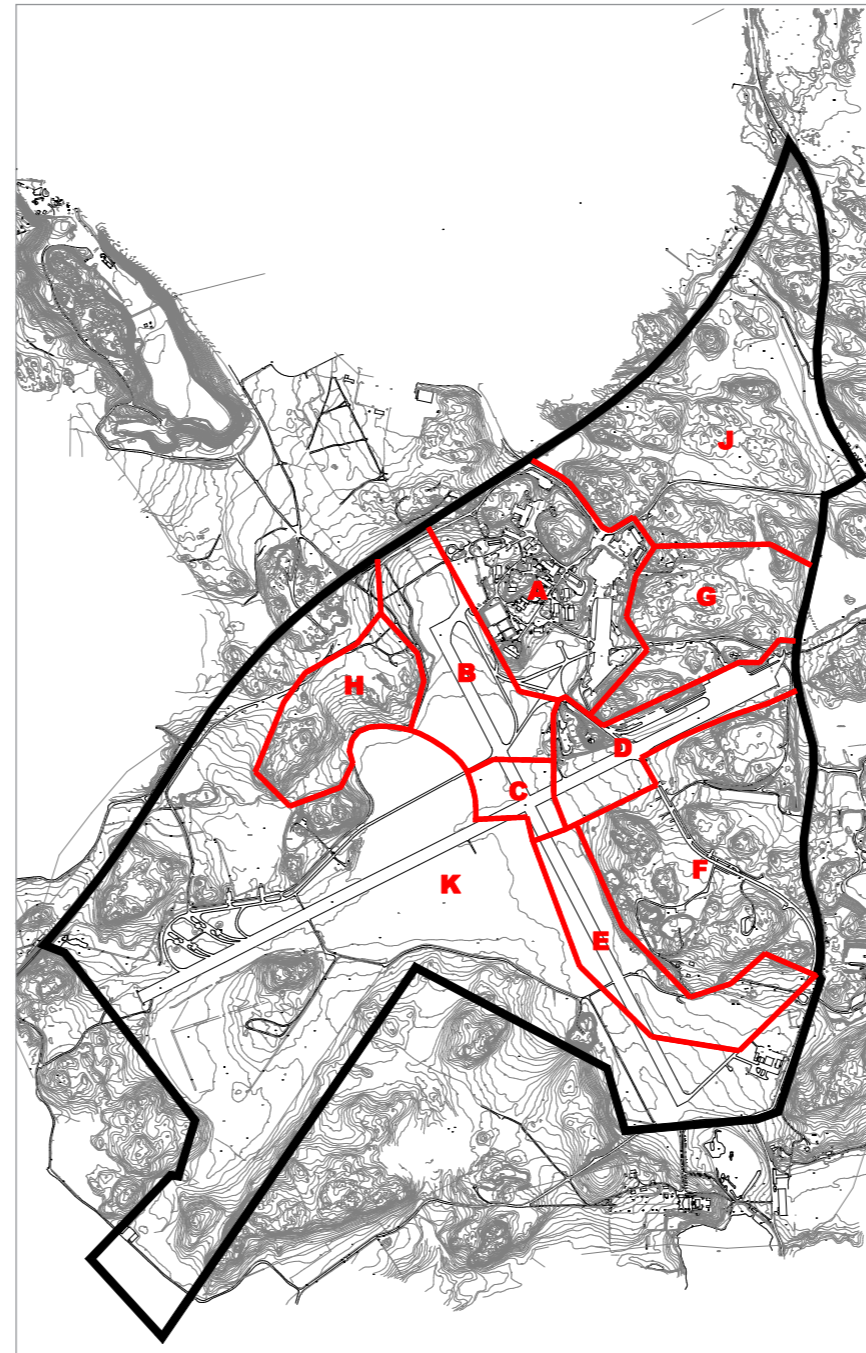

fig. 7-1-1 Delområden

7.2 Bostäder.

Riksten planeras för en bebyggelse med småskaliga marknära bostäder av varierande typer. Det kan innefatta ett brett utbud av upplåtelseformer, bostadsstorlekar och bostadstyper. Den långa utbyggnadstiden skapar förutsättningar för en blandning av hushåll, vad gäller ålder och typer, som i stort överensstämmer med övriga Tullinge. Utbudet bör innefatta allt från små student- och ungdomsbostäder till familjebostäder av varierande storlek samt äldreboende, med eller utan service.

Det är ett mål att Friluftsstaden Riksten skall attrahera enskilda och hushåll som önskar ett boende som i olika avseenden avviker från den traditionella bostadsmarknadens utbud. Detta kan gälla såväl den enskilda bostadens storlek och standard som graden av miljöanpassning och ekologisk hänsyn. Exempel kan utgöras av enskilda och hushåll som prioriterar satsningar på den typ av fritidsaktiviteter som det framtida Riksten kan erbjuda i form, allmänt friluftsliv, orientering, ridning och golfspel framför ett boende i ett mer centralt läge. Det kan också utgöra hushåll som prioriterar att deras barn och ungdomar kan röra sig fritt och själva gå eller cykla till sina skolor, lekrområden och idrottsanläggningar.

I programförslaget har fördelningen av bostadstyper inom olika bebyggelseområden angivits översiktligt. Denna indelning baseras i huvudsak på bebyggelsens täthet i form av exploateringstal, dvs tillåten total bostadsyta per m² kvartersmark, antal bostäder per hektar samt bostadstyp. Exempel på bostadstyper och miljöer illustreras i kapitel 8.

Inom de centrala partierna av Friluftsstaden Riksten tillämpas många av de stadsplanekvaliteter som utmärker den traditionella trädgårdsstaden; en tydlig åtskillnad mellan privat och offentlig mark; en traditionell kvartersstruktur, småskalig bebyggelse och gator och platser som medvetet formats av omgivande byggnader.

Inom mindre centralt belägna partier av bebyggelsen utgörs bebyggelsen av friliggande hus med inslag av radhus och grupphus. De senare typerna förekommer i huvudsak i attraktiva lägen med utsikt eller i omedelbar anslutning till parkmark och grönområden. Inom delar av dessa områden skall ges utrymme för bostäder till vilka kan fogas arbetsplatser av mindre skala för icke miljöstörande verksamhet. Detta kan antingen ske inom bostaden, i tillbyggnader till denna eller i separata byggnader på den egna tomten.

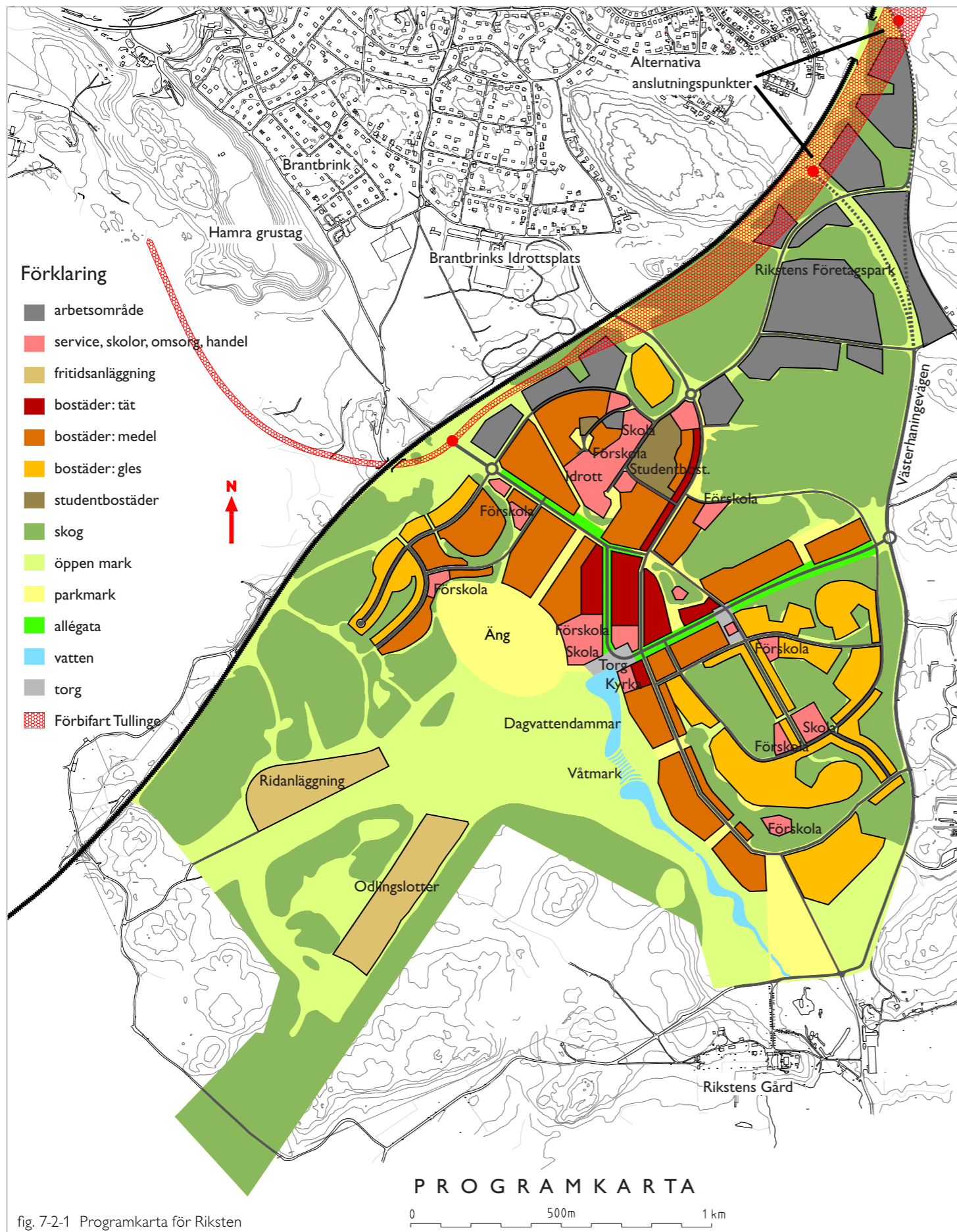

fig. 7-2-1 Programkarta för Riksten

7.3 Arbetsplatser

Huvuddelen av Rikstens arbetsplatser lokaliseras till det nya Rikstens företagspark, ca. 24 ha stort. Detta område får mycket bra kommunikationer med sitt läge vid anslutningen till Förfart Tullinge. Området lämpar sig väl för etablering av mindre och mellanstora småindustrier, tjänste- service och distributionsföretag. Större tomter i de goda skyltlägena intill anslutningen till Förfart Tullinge är väl lämpade för handel t.ex. med inriktning på bygg och trädgård. Planeringen bör medge en flexibel tomtindelning med ett varierat utbud av storlekar på tomter och byggrätter. Med hänsyn till att förfartens läge ännu ej är fastställt och inte heller anslutningens läge, är dessa förutsättningarna dock osäkra. Under perioden innan förfarten förverkligats kommer trafiken in till friluftstaden att ske via den befintliga Västerhaningevägen. Det som under de inledande åren är ett exponerat läge vid Västerhaningevägen kan senare vara vid en lokalgata. Omvänt kan ett inledningsvis undanskymt läge bli mycket exponerat senare. Gestaltningen av bebyggelse och gaturum är av betydelse dels för företagsparkens egen profil och dels för friluftstaden eftersom infarten till området sker genom företagsparken. Hela företagsparken kan därför inte byggas ut förrän den nya förfarten och Västerhaningevägens anslutning är lägesbestämda och genomförda. Öster om Västerhaningevägen kan finnas möjlighet att i framtiden utvidga företagsparken. I så fall måste mer detaljerade avvägningar göras mellan behovet av ny byggbar mark och naturvärden.

Inom friluftstaden kommer arbetsplatser att skapas inom skola och barnomsorg på ett antal platser. Inte minst inom det befintliga flottiljområdet finns lämpliga lokaler för den typen av verksamhet. Lokal handel i liten skala planeras i områdets centrum vid nuvarande bankorsningen samt i ytterligare någon punkt. Utöver dessa områden redovisar programmet ett mindre arbetsområde i en zon mellan flottiljområdet och Grödingebanan.

7.4 Service

Tillgång till förskola och skola i bostadens närhet är i ökad utsträckning viktiga incitament vid val av bostad. Inte minst av detta skäl är det betydelsefullt att utbyggnaden av dessa resurser väl följer bostadsutbyggnaden. Antalet barn när området är fullt utbyggt motiverar totalt tre skolor. I Rikstens Centrum, där bebyggelsen möter det öppna landskapet och där de två Esplanaderna förenas, reserveras mark för ett mindre butikscentrum. I detta finns utrymme för service i form av t. ex. livsmedelsbutik, frisör, spel, tobaks- och tidningsbutik, mindre restaurang etc.

Under områdets etableringsfas föreslås att butiksservice i mindre skala etableras vid infarten till flottiljområdet.

7.5 Vägnät

Yttre försörjning

Väg 226, Huddingevägen, har med sin nuvarande utformning och sträckning genom Tullinge centrum otillräcklig kapacitet samt ett flertal trafikfarliga avsnitt. I Vägverkets förstudie redovisas en ny sträckning från en punkt nära Huddinge-gränsen via en båge söder om Tullinge skog, Brantbrink och Hamra grustag, till en återförening med nuvarande sträckning i höjd med Alfa-Lavals industrifastighet. Denna nya Förbifart Tullinge beräknas år 2015 få en dygnsmedeltrafik av ca 17 000 fordon. I förstudien redovisas ingen exakt sträckning utan en bred vägkorridor med tyngdpunkt söder om järnvägen. Konsekvenserna av olika väglägen inom vägkorridoren har studerats inom ramen för programarbetet.

Vägen föreslås passera under järnvägen i den grusgrop som delas av järnvägen inom områdets västra del. Därefter löper den intill spåren, passerar Flottiljvägen på en bro och fortsätter antingen intill spåren eller något längre åt söder. Målet är att minimera det oanvändbara område som uppstår mellan väg och järnväg och samtidigt minnera bullerstörningar för de kringboende. Preliminära studier visar att man med en kombination av bullerskärmar på väg och järnväg minskar bullerpåverkan jämfört med idag. Det slutliga läget skall fastställas i utredningsplanen för vägprojektet vilken upprättas av Vägverket och påbörjas våren 2003.

Förbifart Tullinge kommer att utgöra det framtida Rikstens huvudtillfart för såväl privat som kollektiv trafik. Anslutning föreslås ske i två punkter, i väster i änden av norra dalgången nära järnvägen och i norr till en modifierad sträckning av Västerhaningevägen. Den senare kan alternativt förläggas centralt i företagsparken eller i programområdets östkant. I det senare fallet utnyttjas en större del av den befintliga Västerhaningevägen.

Från den västra tillfarten till Förbifart Tullinge når man den Norra Esplanaden. Denna riktas mot det befintliga flygledartornet och ändrar strax söder om Kanslihuset riktning ned till den Östra Esplanaden vid Centrum. Gatunätet inom Riksten är format med hänsyn till dessa anslutningar, områdets topografi och natur samt den trafikbelastning områdets olika delar alstrar. Stommen utgörs av två sammanlänkade huvudgator, Norra och Västra Esplanaden.

Via den östra tillfarten och Västerhaningevägen föreslås totalt fem anslutningar till Riksten:

- Den första utgörs av en ny uppsamlingsgata som ansluter nära avfarten från väg 226. Denna väg försörjer västra delen av företagsparken och ansluter i sin förlängning till Kanslivägen och flottiljområdet. Den andra, som utgör den nuvarande infartsvägen till flottiljområdet omvandlas till en lokalgata i företagsparken.
- Längre söderut finns två anslutningar till bostäderna i Riksten. Centralt ligger den Östra Esplanaden som följer den östra dalgången i den nuvarande landningsbanans sträckning rakt mot Centrum där Rikstens bebyggelse möter dess öppna ytor. Längre söderut finns en anslutningspunkt med en uppsamlingsgata som i en båge böjer av först mot sydväst, runt den Södra höjden, och därpå fortsätter mot nordväst genom den Södra dalgången fram till Centrum.
- En befintlig väg längs planområdets sydvästra gräns mot Lida förbättras, för att kunna tjäna som biltillfart till fritidsanläggningar i områdets västligaste delar.

Det lokala vägnätet

Flottiljvägen, som i det framtida Riksten avses utgöra detta områdes lokala förbindelse med Tullinge, ges en ny fortsättning genom Centrala Riksten och Norra Dalgången mot Centrum. Systemet kompletteras med anslutande uppsamlingsgator vilka leder ut till områdets olika höjder.

Vägnätets och därmed kvarterens och bebyggelsegruppernas orientering är i huvudsak bestämd av områdets topografi. De delar som utgör komplettering och utvidgning av det befintliga flottiljområdet följer denna bebyggelses huvudriktningar. Kvarteren på höjderna orienteras efter topografien inom respektive område.

Bebyggelsegrupper och kvarter trafikförsörjs via uppsamlingsgator och korta entrégator. Huvuddelen av bostäderna ligger i direkt eller nära kontakt med öppna parkrum eller naturmark och en stor del av dem har därtill utblick över öppna landskapsrum och fri himmel.

De olika bostadskvarteren försörjs av ett anslutande, småskaligt system av lokalgator som i regel förläggs på kvartersmark. Flertalet av dessa utformas som återvändsgator eller korta slingor alternativt som entrétytor med fordonstrafik på gångtrafikens villkor.

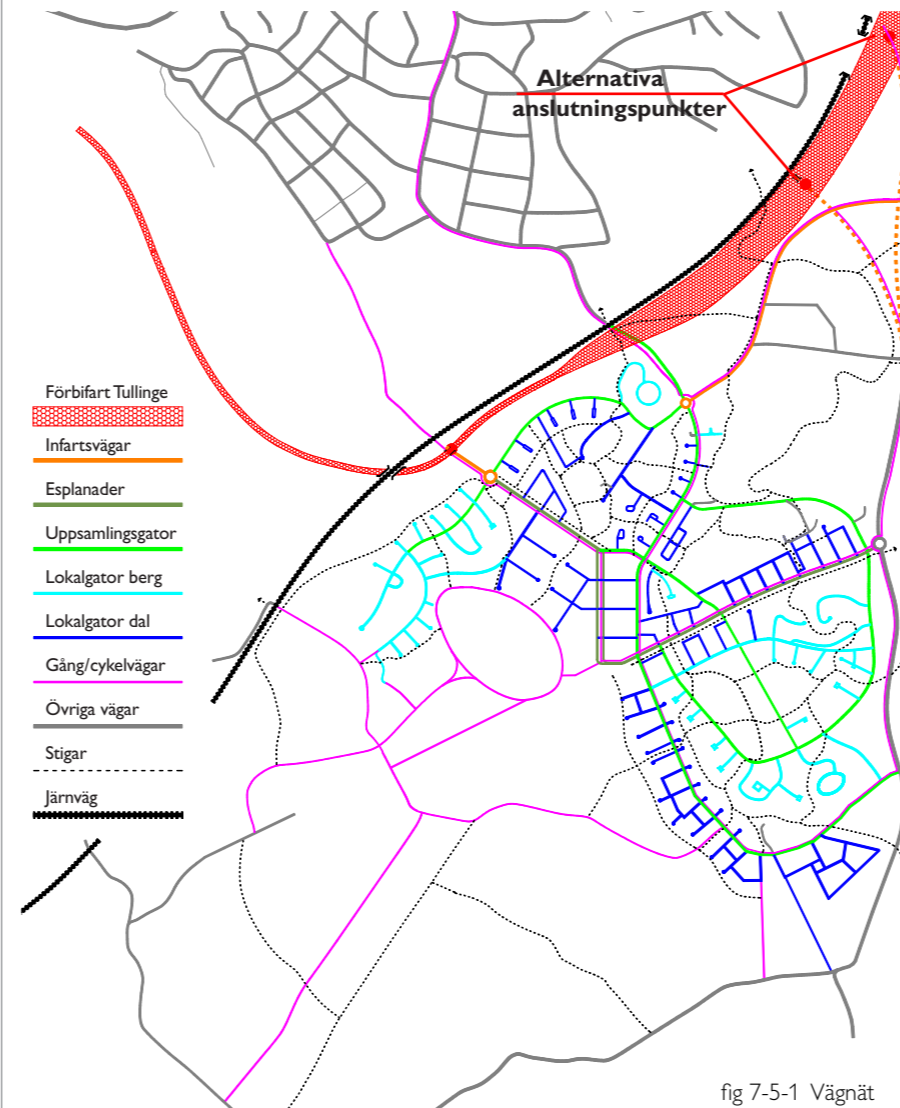

fig 7-5-1 Vägnät

För områdets huvudinfarter samt delar av ovan beskrivna nät av uppsamlingsgator föreslås 50 km/tim som högsta tillåtna hastighet, för övriga delar av trafiksystemet 30 km/tim. För att reducera hastigheten på uppsamlingsgatorna anläggs torgytor och cirkulationsplatser i erforderlig omfattning. För att uppnå god säkerhet för oskyddade personer ges övergångsställen och busshållplatser en fysisk utformning som bidrar till anpassad hastighet och förhöjd uppmärksamhet.

7.6 Kollektivtrafik

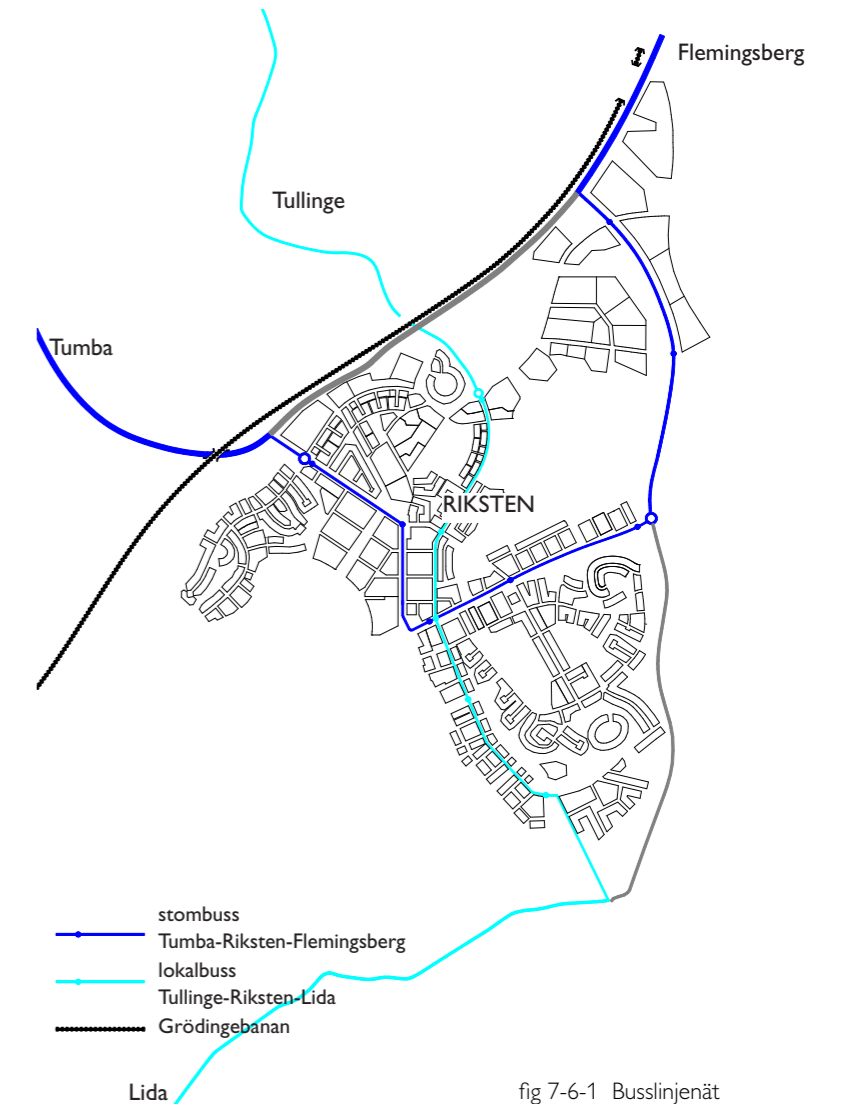

fig 7-6-1 Busslinjenät

Riksten avses i framtiden kollektivtrafikförsörjas väsentligen via en ny stombusslinje mellan Tumba och Flemingsberg via Förbifart Tullinge, Riksten, Västerhaningevägen, Förbifart Tullinge igen samt Alfred Nobels allé till Flemingsberg. Med planerad utbyggnad av verksamheter i gränzonen mellan Tullinge och Flemingsberg samt med det nya Riksten beräknas denna busslinje få ett underlag som medger 5 – 10 minuterstrafik. Denna busslinje trafikerar Rikstens

Esplanader. Som ett komplement föreslås en förbättrad lokal tvärgående busslinje mellan Tullinge centrum och Lida via Flottiljvägen och Riksten.

Botkyrka kommun och Vasallen har genomfört en sk stråkutredning om förutsättningarna för att förlänga den i RUF 2001 redovisade tänkbara spårvagnslinjen mellan Skärholmen och Flemingsberg till Riksten. I syfte att i en framtid kunna möjliggöra en sådan lösning ges esplanaderna inom området en tvärsektion med, förutom bil-, gång- och cykeltrafik, utrymme också för spårväg.

7.7 Gång- och cykeltrafik

Esplanaderna och merparten av områdets uppsamlingsgator utformas med separata gångbanor och cykelbanor. Gång- och cykelvägar anläggs också i friluftsområdet och ges anslutning till södra Tullinge via de passager som finns under järnvägen. Därtill anläggs ett nät av stigar. Dessa förbinder områdets naturpartier, dess fritidsanläggningar och naturområdena ner mot Lida. I den fortsatta planeringen behöver cykelvägarnas förbindelse med de yttre målpunkterna Brantbrink, Tullinge Centrum, Flemingsberg och Tumba analyseras samt därtill hörande behov av kompletteringar och upprustningar.

7.8 Landskap och yttre miljö

De övergripande principerna för landskapsbehandlingen inom Riksten har redovisats i kapitel 4. Plankoncept. Väsentligen innebär detta att utnyttja områdets förutsättningar på ett sätt som respekterar dess karakteristiska drag med öppna dalgångar, höjdskillnader, skogspartier och befintliga gamla landmärken. Detta innefattar:

Landskapets övergripande gestaltning

- Dalgångarna behåller sin öppna karaktär genom att funktioner som öppen park och lek område (äng), betesmark, våtmarker med låg vegetation, odlingslotter (åkrar och låga fruktträd) samt eventuell ridanläggning placeras där.
- Topografi och vegetation som begränsar de befintliga dalgångarna och ger området dess nuvarande karaktär accentueras genom bevarande av existerande skogsbryn och skogklädda slänter samt omsorgsfull lokalisering och placering av den nya bebyggelsen. Den ursprungliga topografin och det ursprungliga landskapet får även i framtiden dominera landskapsbilden. Bevarandet av skogsbryn kring dalgångarna medverkar också till att åskådliggöra områdets fornhistoria under den tid då dalgångarna var havsvikar och höjderna öar.

fig 7-8-1 Landskapets gestaltning: existerande skogsbryn och skogklädda slänter bevaras inom Rikstens bebyggelse.

Rikstens gröna nätverk / förbindelser för friluftsliv

- Gröna miljöer finns på alla nivåer av planen: från privata trädgårdar till stigar i grönstråk och från ursparade naturområden inom bebyggelse till stora öppna dalgångar och skogspartier. Naturen tränger in i bebyggelseområdena som gröna kilar.
- Rikstens system av cykelvägar och stigar, på vintern skidspår, formar många olika förbindelser till friluftsområden i omgivningen, bl.a. till Sörmlandsleden, Lida och hela motionsområdet väster om Riksten.
- Genom en omsorgsfull planering och landskapsutformning av Förbifart Tullinge kan den viktiga passagen för det rörliga friluftslivet från Brantbrink bevaras.

Landskapsanpassade huvudinfarter och esplanader

- Infarterna till Riksten ges en medveten gestaltning som erbjuder bilförare, cyklister och fotgängare en varierad sekvens av utblickar mot landskap och bebyggelse.

7.9 Fritidsanläggningar inom programområdet

Inom flottiljområdet finns idag en idrottshall. Denna hall nyttjas av Rikstens skolor, idrottsföreningar m.fl. Hallen kan kompletteras med ytterliga motions- och idrottslokaler vid Kanslivägen.

I anslutning till områdets skolor skapas utrymme för mindre lek- och bollplaner.

Den fria gräsytan i områdets centrala del, Ängen, kan nyttjas för en mängd aktiviteter såsom mer improviserat bollspel, lekar, spel mm.

Den sydvästra delen av planområdet med sitt vindskyddade läge, sina stora öppna ytor och angränsande skogspartier erbjuder mycket goda förutsättningar för anläggande av en ridanläggning att gemensamt nyttjas för ridskola och uppstallning av hästar.

Den nuvarande odlingsmarken inom dalgången mot sydväst kan nyttjas för kolonilotter, eventuellt i kombination med mindre handelsträdgård eller trädgårdsanläggning för kurs- och undervisningsändamål.

I anslutning till koloniträdgårdarna och ridanläggningen kan en 4H-gård, naturskola eller motsvarande beredas plats.

Bostäderna i södra Tullinge, liksom idrottsanläggningarna i Brantbrink, är nu avskurna från markerna kring Lida och i Hanveden av Grödingebanan. I framtiden tillkommer Förbifart Tullinge som ytterligare ett hinder. Problemet aktualiserar behovet av väl utformade passager exempelvis en s.k. ekodukt som förbinder naturområdena på ömse sidor inte bara för friluftsliv utan också för djur.

Det är angeläget att senare detaljplanering sker i nära samråd med företrädare för dessa respektive fritidsverksamheter för hantering av konflikter vad avser bl a vägar, banor och stigar.

Sammantaget innebär dessa åtgärder ett aktivt nyttjande av denna tidigare jordbruksmark som också kan tjäna syftet att hålla den i hävd.

Lida friluftsgård, Sörmlandsleden och den snart färdiga golfbanan vid Rikstens Säteri, kompletterar detta rika utbud av fritids-, friluftsliv- och idrottsanläggningar som väl motiverar Rikstens epitet friluftsstad.

fig 7-9-1 Bebyggelse kring ängen

fig 7-9-2 Riksten från ridanläggning

7.10 Miljöfrågor

Miljöfrågorna behandlas separat i den miljökonsekvensbeskrivning (mkb) som utarbetats parallellt och integrerat med programmet. De för miljön två känsligaste områdena i samband med Rikstens utveckling är buller respektive påverkan på yt- och grundvatten. Båda frågorna kan dock med rätt åtgärder leda till förbättrade förhållanden jämfört med de nuvarande. Mkb:n innehåller en fördjupad miljöanalys inom ett antal områden och kommer att följas upp i detaljplanearbetet.

Befintliga och kommande bullerkällor i områdets närhet är Grödingebanan och Förbifart Tullinge samt verksamheter i form av krossanläggning, skjutbanor och motorbana. Trafiken på områdets huvudgator kan i vissa delar nå bullernivåer av betydelse. För att uppnå en god miljö krävs en medveten planering av ny bebyggelse i kombination med bulleravskärmning av järnväg och väg samt en reglering av villkoren för den framtida omfattningen av bullrande verksamheter öster om Haningevägen, alternativt en avveckling. I samband med att Förbifart Tullinge tas i drift skall erforderliga bullerskyddsåtgärder på Grödingebanan och förbifarten vara vidtagna för att uppfylla aktuella riktvärden i såväl utsatta delar av den befintliga bebyggelsen i södra Tullinge som i Riksten. I det skede då utbyggnaden av Rikstens första etapp har inletts, men förbifarten ännu ej är färdig, krävs särskilda åtgärder på befintligt vägnät för att leda Rikstens tillfartstrafik till Västerhaningevägen och för att begränsa påverkan av ökade trafikmängder.

Stora delar av området är beläget inom tillrinningsområdet till Tullinge grundvattentäkt samt Kagghamraåns sjösystem. Detta innebär att stor hänsyn måste tas till dessa känsliga grund- och ytvattensystem. Det centralt placerade systemet av dammar och våtmarker utgör recipient för en stor del av planområdets dagvatten. Förorenat dagvattnet leds dit via ett nätverk av öppna diken och kanaler. Under avrinningen som sker mot sydost renas vattnet på naturlig väg för att därpå ledas vidare till Bysjön samt, via Kagghamraån, till Östersjön. Det vatten som når Bysjön från Riksten kommer därvid att vara renare än det är idag. Rent dagvatten infiltreras så långt som möjligt för att bidra till grundvattenbildningen.